

# דבר חודש בחודשו

בס"ד

עלון 121 - סיון 1 תשפ"ו  
עלון שומעי לקחו של מורנו הרב יואל שוורץ שליט"א  
ענין החמש והשבע שבתורה ובמנורה. הכבוד וההכרה בערך עצמו. הכבוד האמיתי.  
חשיבות הכבוד העצמי. פטירת הגאון הצדיק רבי אורי זוהר. שנה לממשלת הזדון.  
נפלאות הבריאה החשמל. משיחות הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל.

(מקובל, שהגרי"א בסוף ימיו למד תורה שבכתב והראה שכל התורה שבעל פה רמוזה בתורה שבכתב).

וזה שבע וחמש, עיקר התורה שבכתב חמש, ותורה שבעל פה היא שבע, שהמנורה היא שבע. "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה" (משלי ז, א).

## הכבוד וההכרה בערך עצמו

"והאיש מנשה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג). כשלמדתי אצל מו"ר הגרש"י אויערבך שאל אותנו, הרי משה האמין בתורה הקדושה, ושם כתוב במפורש שהוא עניו מכל, איך הוא עדיין נשאר עניו? אלא שידעתי ערך עצמו אינה סתירה לענווה. ונבאר את הדברים.

## הכבוד האמיתי

על חשיבות הכבוד האמיתי אנו למדים מכך שנקראת הנשמה 'כבוד' כמו שאמרו הקדמונים (תהלים קל"ג) "למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלהי לעולם אודך" זה הנפש. וכן יש ללמוד מההלכה שכבוד הבריות דוחה לא תעשה - אפילו של תורה - בשב ואל תעשה, ונלמד מכך שהתורה לא חייבה להשיב אבדה אם היה זקן ואינו לפי כבודו לטפל באבידה זו. וכן למדנו על החשיבות מאיסורי הפגיעה בכבוד הזולת, כמו המלבין פני חבירו ברבים שאין לו חלק לעולם הבא, וכן חומר האיסור של מתכבד בקלון חבירו והמכנה שם לחבירו. וכן ממה שנאמר שהאוכל בשוק, היינו שאינו שומר על כבודו שהוא פסול לעדות אף שהוא אדם ירא שמים, כמו שאמר הגרי"א קוטלר (מובא במשנת רבי אהרון). שכל עצמותו של אדם ומדרגתו הוא לפי הכרתו בערכו, ואמרו חז"ל האוכל בשוק פסול לעדות וכן נפסק ברמב"ם שבזויים פסולים לעדות. ולכאורה למה יפסל לעדות אם אינו מקפיד על כבודו, והלא אפשר שיש בו יראת שמים ולא ישקר בעדותו, אלא אנו רואים שכיון שהינו בזוי בעצמו אי אפשר להאמינו בלא תענה, כי העיקר בנאמנות העד הוא ההרגשה של איך אעשה דבר מגונה כזה ואעיד עדות שקר בבית דין שיש לו, ולכן אדם בזוי כיון שמזלזל בעצמו אי אפשר לסמוך עליו משום שעלול גם כן לשקר בעדותו שהרי אינו חושש לעצמו מה יהיה עמו, בגמרא סנהדרין מבואר שהעצה למנוע עדים מלשקר זה לא להזהיר אותם שעדות שקר מביאה רעה מלחמה ודבר אלא לומר להם עדי שקר מזולזלים על מי ששוכר אותם וזה מסוגל להרתיע אותם מלשקר.

ואין זו סתירה למידת הענוה שהרי בספר חובות הלבבות נתבאר שמידת ההכנעה תבוא רק אחר שאדם מכיר את ערך עצמו שאם לא כן הרי זו שפלות שאינה ענוה אלא חסרון.

(וז"ל חובות הלבבות (שער ו' שער הכניעה פרק ב): "אבל באור חלקי הכניעה הוא, שהכניעה תחלק לשלשה חלקים: אחד מהם כולל את האדם ורבים ממיני בעלי חיים שאינם מדברים, והוא דלות הנפש וסבלה ההיזק, אשר היתה יכולה לדחותו, מפני סכלותה באופני דחיתו. וזה יהיה מן הכסילים שבבני אדם ועמי הארץ, מפני מעוט ידיעתם וחלישת הכרתם את נפשיותם וערכיהם. וזה נקרא כניעה מדרך ההסכמה בלבד, אבל על דרך

## ענין החמש והשבע שבתורה ובמנורה

בפרשת בהעלותך נאמר (במדבר י, לה) "ויקהי בנסע הארון ויאמר מנשה קומה ה' ויפצו איבך וינסו משנאיך מפניך". קבלו חז"ל שצריך לכתוב לפני ואחרי הפסוק נונים הפוכים, וזה מסמל ששבעה חומשים הם, שפרשת ויהי בנסוע חומש בפני עצמו ומשם חומש נוסף, וכמו שכתוב (משלי ט, א) "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה".

מפני מה מתחלקת התורה לחומש נוסף דוקא בפרשת בהעלותך? נראה שזה בגלל פרשת המנורה. ונבאר את הדברים.

בליל הסדר אומרים חמשה מי יודע, חמשה אני יודע חומשי תורה. נראה לפרש שזו השאלה "חמשה מי יודע" הכונה למה בכלל נמנה כחמשה ולא כחומש אחד, ולמה מנין של חמשה ולא שבע הרי ויהי בנסוע חומש נוסף.

הקדמונים אומרים שכל החכמות הם שבע, המספר שבע מסמל את יסודות החכמה, והמנורה שהיא בעלת שבעה קנים מסמלת את התורה, ואמרו חז"ל הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום. אף שהמנורה היא בעלת שבעה קנים, אבל הטבת הנרות מתחלקת לשתי מעשים נפרדים; אחת של חמשה ואחת של שתיים, ולמה, אלא, שקני המנורה מסמלים את התורה, ביחד היא שבע ולבד היא חמש. זה בא להדגיש שבסך הכל זה שבע, הוספת השתיים מוסיפה את התורה שבכתב להיות שבע, וזה סמל לתורה שבעל פה שהיא שבע.

(דוגמא דומה לזה משה רבינו ושבעים הזקנים, לכאורה משה הפסיד שהיה אחד השקול כשבעים ונהיו שבעים והפך להיות כאחד מהם, כאריס שלקח פועלים עמו שמשלם מכיסו. אומר המדרש לא, אלא משל כמי שמדליק מנר לנר, שמדליק ולא מפסיד, ובשם הרב מבריסק אמרו שחז"ל אמרו שמשקול שקול כשבעים ואחד, שכשהוא לבד - צריך לעשות לבד את פעולת הסנהדרין, אז משה הוא כשבעים, כמו שהיה בהתחלה, וכשהוא איתם נהיה אחד. כנ"ל שמשמש גם כאחד וגם כשבעים).

כמו כאן הוא גם שבע וגם חמש, וזהו חמשה חומשה תורה, יש אמנם שבעה, אבל עיקרם חמש והתוספת תורה שבעל פה מוסיפה להם את שנים ויחד הם שבע.

הנצי"ב בכמה מקומות מאריך ביסוד שהמנורה מסייעת לתורה שבעל פה, וכשמשא רבינו רצה להתבונן בתורה שבעל פה היה מתבונן באור המנורה, (ראה שם תחילת פרשת בהעלותך ותחילת פרשת תצוה ועוד).

כתוב (תהלים קיט, קל) "פתח דבריך יאיר מבין פתאים", שבתורה מאיר האור של המנורה, וזה רמוז בתורה הקדושה בפתיחת כל חומש, כפי שביאר הגרי"א מוילנא את דברי המדרש "אל מול פני המנורה - הדא הוא דכתיב" פתח דבריך יאיר מבין פתאים", וביאר, שכל הפסוקים הראשונים שבחמשה חומשי תורה מכוונים כנגד המנורה. בראשית, ז' תיבות כנגד ז' קנים, שמות י"א תיבות כנגד י"א כפתורים, ויקרא ט' תיבות כנגד ט' פרחים, במדבר כנגד י"ח טפחים, דברים כ"ב כנגד כ"ב גביעים.

לעמוד". ולמה? כי צדיקים גמורים לא עשו מהפך כמותם, כנראה שבזכות זה קל היה לו יותר לבוא לענווה, הוא הגיע למדרגות גבוהות בענווה. לכן גם זכה להיות מזכה הרבים בסדר גודל שכזה, בזכות המהפכה שעשה והענווה הגדולה, בגדר מצוה גוררת מצוה כך גם מעלה גררה מעלה.

היה איש אמת, ובזכות נקודת האמת שבו זכה להתקרב אל ה', כמו שהיה אצל מורו ורבו הגרי"ש זילברמן שאמר לו שאם יוכיח לו את מציאות ה' הוא יקבל, כי היתה בו מעלת האמת, ובזכותה זכה.

הווייתור הגדול שלו שהיה שחקן מפורסם וכו' ועזב הכל היה ניסיון עצום, קשה להאמין שאחרים היו עומדים בניסיון עצום כזה, וכח האמת שהיה בו סייע לעמידה בניסיון.

הוא היה בדורנו גדול החוזרים בתשובה וגדול המחזירים. זכה וזיכה את הרבים. צריך ללמוד ממנו התבטלות לרצון ה'. וההכרה בחשיבות ומעלת הדברים הרוחניים שאנחנו עוסקים בהם.

### שנה לממשלת הזדון

הרמב"ם כתב למה גט כפוי שהבעל מסרב לגרש כמתחייב והרי גט אינו כשר כשאינו לרצון הבעל, ובכל זאת כאשר חייב מהדין וכפו עליו - הגט כשר, והרי אינו לרצונו, אלא שהוא רוצה באמת לעשות רצון ה' אלא שיצרו מונע ממנו והכפיה מגלה את רצונו האמתי שהוא לקיים את דבר ה'.

והנה מדינת ישראל קמה נגד ה', במגילת העצמאות לא הוזכר שם ה' בכוונה, היה בושה אז להיות יהודי דתי, עד כדי כך שלפני עשרות שנים היה מישהו שהזכיר שם שמים ברבים, אמרו לו בהפתעה: ה', אתה מדבר כמו בגין... (הוא כן היה מזכיר שם שמים).

שלשה 'קילפוי' את הקליפות החילוניות, הצדיק ר' אורי זוהר את הבושה לחזור בתשובה, להבדיל נתניהו שהיה רגיל להזכיר שם שמים, שלישית ממשלת הזדון ממשלת "גללי חמורו של משיח", עם כל הרשע והזדון יש לה איזה מעלה קטנה שהורידה את הבושה מהכיפה, שיתכן ראש ממשלה חובש כיפה, אולי זה נתן לה עוד טיפת קיום, ובי"ה שהיא הולכת וקורסת. (ומענין שבשנת תשנ"ו עלה נתניהו בערך בתאריך הזה בזמן שקראו פרשת בהעלותך, "בהעלתך את הנרת" גימ' "בנמין נתניה ראש ממשלה", וגם כעת בעת פרשת בעלותך ממשלת הזדון מתחילה לפול בצורה מוחלטת).

### נפלאות הבריאה - החשמל

כל העולם פועל ונהנה מכח החשמל, והוא חסד אלוקי גדול ועצום, וחשוב מאוד להתבונן בחסד העצום הזה. האדם הפשוט פוגש את החשמל כשהוא מאיר לו או כשמשמש במכשירי חשמל שונים, ואינו יודע שהחשמל הוא מיסודות קיום העולם. מכיוון שהגרעין - החומר האטומי שהוא בסיס לכל חומר נברא פוטרוניים נויטרונים ואלקטרוניים, כך שכמעט בכל חומר בבריאה יש חשמל, וכמעט כל כח בבריאה פועל על החשמל שבאטומים שהם יסוד החומר. (פעילות הלב למשל הם כח חשמלי שהלב מייצר, ולכן לב מלאכותי לא יכול להחליף לגמרי את הלב הטבעי שאיננו מייצר חשמל).

בהגדה של פסח אנו אומרים את הפיוט "קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה" על פי נבואת זכריה (יד, ז) "וְהָיָה יוֹם אֶחָד

הוא יָוָדַע לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה וְהָיָה לְעַרְבֵי יְהִיָּה אֲזֵר". המדברת על אחרית הימים, ועם התקרבות אחרית הימים

האמת הוא דלות הנפש ועורונה, בסכלות הגוברת עליה, מראות מה שיש בו תקנתה, כמו שאמר (איוב יז, ד) "כִּי לָבָם צָפַנְתָּ מִשָּׁכָל עַל כֵּן לֹא תִרְמָם).

אנו מוצאים שמאד הקפידו חכמי ישראל על ענין הכבוד שלא לפגוע חלילה בכבוד הזולת, וגם הקפידו בכבוד האדם עצמו כמו שנראה בתשובת רבי יוחנן לשאלת רב כהנא שחשב שעליו לחזור לחוץ לארץ מפני שלא כיבדו אותו בארץ ישראל, והוא שאל את שאלתו זו באופן זה: אדם שאמו ארץ ישראל היא כמו אמו הטבעית של האדם אבל היא "מבסריה ליה" - מבזה אותו, ואיתת אבוהא - אשת אביו היא אמו החורגת כך כינה את בבל שהיא כבת חורגת לארץ "מיקריה ליה" - מכבדת אותו, לאן ליזיל, לאן ילך, לאמו הטבעית או לאמו החורגת? ענה לו רבי יוחנן למקום שמכבדים אותו!

חז"ל אמרו על חוני המעגל שישן שבעים שנה וכשקם משנתו זו הלך לבית המדרש ולא האמינו לו שהוא חוני המעגל ולא נתנו לו כבוד כראוי לו וחלשה דעתו וביקש רחמים ונטלו את נשמתו וזה מה שבני אדם אומרים או חברותא או מיתותא. ופירש רש"י: אם אין חבירי של אדם נוהגין בו כבוד כבתחילה נוח לו שימות כי הוא מאבד את חשיבותו בעיני עצמו וזה דבר שמזיק מאד.

ומשום כך רב יוסף שהיה ענו הקפיד על כך שאמרו (סוף סוטה) "משמת רבי בטלה ענוה", והוא הגיב על כך ואמר אל תאמרו שבטלה ענוה שהרי אני קיים. והדבר פלא, שהרי אין דרכו של ענו להכריז על עצמו, אבל ביאור הדבר, כאשר חכמי ישראל קובעים שבטלה ענוה זה עלול לשכנע אותו שגם הוא לא כזה, ואז לא ימצה את מעלתו זו, הקב"ה הטביע באדם תכונה של כבוד עצמי, לכן ככל שהאדם יותר נכבד הוא יותר נמנע מלעשות את דבריו החומרניים לפני אחרים, מלך לא יריח בשמים לפני אחרים, אדם נכבד לא אוכל בשוק, והצרכים היותר גשמיים לא יעשה אותם גם אדם מזולזל בפני בני אדם, כמו כן ככל שהאדם יותר נכבד הוא לובש בגדים יותר נכבדים למרות שהם כבדים יותר ורבי יוחנן קרא לבגדים "מכבדותא" - מכבדי האדם.

### חשיבות הכבוד העצמי

על האדם לכבד את עצמו משום כמה סיבות: א. כבוד שמים ככתוב (ישעיה מג, ז) "כָּל הַנִּקְרָא בְשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְרָאתִי וְיִצְרָתִי אֶף עֲשִׂיתִי. ב. כבוד הצלם אלוקים שבאדם כמו שהיה אומר הלל כשהיה הולך למרחץ שהוא הולך לעשות מצוה וכשנשאל על ידי תלמידיו איזו מצוה היא זו אמר: דיוקנאות של מלכים אלו האנשים שמנקים אותם זוכים לגדולה אצל המלכות כך יש לאדם לכבד את עצמו משום שהוא כעין דיוקן של מלך. ג. הערכת המעלה שבאדם מדרבנת אותו להוציא לפועל את כוחותיו שנתנו לו ומקיים בכך את הכתוב (משלי ג, ט) "כִּבְדֵּךְ אֶת ה' מִהוֹנֵךְ וּמִרְאֵשִׁית כָּל תְּבוּאֹתֶיךָ", ודרשו רבותינו: מכל אשר חננך, שכל כשרון צריך להיות מנוצל לכבוד שמים, ועד כדי כך הדבר חשוב עד שהזוהר פירש את הכתוב (משלי כז, ב) "יְהַלְלֵךָ זָר וְלֹא פִיךָ יִכְרִי וְאֵל שִׁפְתֶיךָ". יהללך זר ולא - אין מי שיעשה זאת, אז - פיך יעשה זאת, נכרי ולא - אין נכרי אז - שפתיך, וכמו שעשה שלמה המלך שכתב את יחוסו בראש ספר קהלת ומשלי כדי שידעו את חשיבות הספר.

### ממאורעות התקופה

#### פטירת הגאון הצדיק רבי אורי זוהר

הגה"צ ר' אורי זוהר זצ"ל הגיע למדרגות גבוהות. חז"ל אמרו "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים

כאמור חסר אלקטרון אחד. כאשר מעבר שכזה של אלקטרון, נעשה באוויר, נוצר גם ניצוץ קטן, ואחר המעבר של האלקטרון הם יהיו ניטרליים, ולא יבחינו בהם בשום תופעה הקשורה לחשמל סטטי.

התגלה החשמל ועל ידו קיימת האפשרות שיהיה אור לעת ערב, ואין הפרש בין יום ללילה לעשיית מלאכה וצרכי האדם.

## השם 'חשמל'

כיום רגילים לקרוא לכח האלקטרוני 'חשמל', מילה זו נזכרת בנבואת יחזקאל כחלק מחיות המרכבה ("חשמל - חיות אש ממלולות" חגיגה יג, א). כיצד התגלגל הדבר? ביוונית "ענבר" (שרף עץ שהביא לגילוי החשמל, ראה לקמן) פירושו אלקטרון, וכך גם תרגמו הגויים את המילה חשמל שבנבואת יחזקאל - "אלקטרון", וכך השתרש השם חשמל.

ובעונותינו הרבים גם בעברית בחרו במילה זו, בתחילה רבים משלומי אמוני ישראל השתמשו בשם הלועזי "אלקטרי" כך נהגו החזון איש והגרש"ז אויערבך, אך ברבות הימים נשתכח מקור השם והפך לשם שמשמששים בו ללא פקפוק. (לשון מו"ר הגרש"ז אויערבך בתשובתו על הענין: "אף דבתחילה כשקבעו את שם חשמל על מאור האלקטרי לא טוב עשו, כי יש בזה משום זלזול אבל מכל מקום לאחר שכבר נקבע אין לחוש בזה הוא היתר גמור...").

## גילוי החשמל

רק לפני שנים לא רבות לפני קרוב למאתיים וכמה שנים נודע כוחו של החשמל בבריאה, בסמיכות לשנת ת"ר שעליה נאמר בזה"ק שאז יפתחו שערי החכמה. אמנם, כבר לפני כאלפיים שנה גילה חכם יווני שאם משפשפים במטלית ענבר (הוא שרף עץ שהתקשה אחר שנים רבות, והפך לאבן חן. ומשמש לתעשיית תכשיטים) הוא מושך אליו דברים קלים כמגנט זהו החשמל הסטטי המוכר לנו כמו שיוצאים ניצוצות כשפושטים בגד סינטטי וכדו').

אמנם, אין דבר שלא נרמז בתורה, חז"ל כבר ידעו מהחשמל הסטטי הנוצר על ידי ברקים, וגם מהכליא ברק המגן מפניו, כמו שמובא בתוספתא שבת פרק ח' הלכה י' מביאים "הנותנת ברזא (לפי גירסת הגר"א: ברזל) הרי זה מדרכי האמורי, אם מפני הרעמים ואם מפני הברק הרי זה מותר". וכתב המנחת ביכורים שם: "ברק - שלא יזיקום ומועיל בודאי כי כן טבע הברזל שמושך אליו הרעם".

ואולם, גם היום הרבה אחרי גילוי החשמל עדיין אדם רגיל אינו מכיר מספיק את משמעות החשמל כיסוד הבריאה, שכל גרעין בחומר, בנוי משלשה חלקים נויטרון פרוטון ואלקטרון, האלקטרונים והפרוטונים נושאים מטען חשמלי ומספר האלקטרונים שבאטום זהה למספר הפרוטונים, ומשום כך אטום רגיל הוא ניטראלי מבחינה חשמלית, אולם החיכוך של הענבר במטלית מפר את האיזון החשמלי של האטומים, על ידי גריעת אלקטרון או על ידי תוספת אלקטרון לקליפתו של האטום, וכך נוצר חשמל סטטי.

המטענים החשמליים השונים, מסומנים באופן שרירותי (ללא קשר לכיוון הזרימה) בסימנים: חיובי (פלוס) ושלילי (מינוס), לאלקטרונים (המהווים את קליפת האטום) ניתן באופן שרירותי הסימן השלילי, בעוד אשר לפרוטונים (בגרעין) ניתן הסימן החיובי. משום כך, אטום שנתלש ממנו אלקטרון, הרי הוא בעל מטען סטטי חיובי, (שהרי מספר הפרוטונים שבו, עולה על מספר האלקטרונים), אך אטום שקיבל אלקטרון מיותר, הרי הוא בעל מטען סטטי שלילי. שני אטומים שכאלה ימשכו זה אל זה, אך ידחו אטומים הדומים להם. כאשר אטומים בעלי מטען שונה זה מזה יתקרבו

זה לזה עד מרחק קצר, יעבור אלקטרון אחד (עודף) מן האטום בעל המטען השלילי, אל עבר האטום בעל המטען החיובי, שבו

## מקור החשמל

מקור החשמל הוא משני צורות: א. חשמל המופק מחומר כימי (לפני כמאתיים שנה התגלה שאם מטבילים בתוך כלי עם חומצה מוט נחושת ומוט אבץ שאינם נוגעים זה בזה, ואת הקצוות של המוטות הבולטים מחברים באמצעות חוט מתכת יזרום בחוטי המתכת זרם חשמלי). וכך פועלת הסוללה. ב. חשמל המופק מסיבוב של חוט נחושת מגנטי בתוך סליל חוטים, כך מייצרים את רוב החשמל בזמננו. כך מיוצר החשמל בגנרטור המבוסס על העיקרון הבא: כאשר מסובבים לולאת תייל, העשויה מחומר מוליך זרם (מתכת ובעיקר נחושת), בין שני קטביו של מגנט, ושני קצות התייל מחוברים למעגל סגור, נוצר בתייל זרם חשמלי.

(גם כדור הארץ מייצר חשמל בסיבובו, מה שמכונה "חגורות ואן אלן", בסיבוב זה הוא לוכד את כל היונים (חלקי חשמל) שנוצרים מהשמש, ומשליך אותם אל הקוטב הצפוני, כך נוצרו "אורות הצפון" המופלאים הנראים באיזורי צפון העולם).

## הארקה

הארקה היא חיבור החשמל לאדמה ומונע התחשמלות, שלא יעבור החשמל דרך האדם אלא דרך האדמה ודומה לרעיון של כליא ברק.

## משיחות הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל שנכתבו על ידי רבינו למעלה מששים שנה

חז"ל מספרים (דברים רבה ג, ג): מעשה ברבי שמעון בן שטח, שקנה חמור מישמעאלי אחד, הלכו תלמידיו ומצאו אבן טובה תלויה בצווארו, אמרו לו: רבי "ברכת ה' היא תעשיר". אמר להם: חמור קניתי, אבן טובה לא קניתי! הלך והחזירה לאותו הישמעאלי, קרא עליו אותו הישמעאלי: ברוך ה' אלהי שמעון בן שטח.

ר' שמחה זיסל מבאר, שיש מעלות באדם הבאות לו מכח היותו צלם אלוקים, וזו הכוונה כאן שאמר "ברוך אלוקי שמעון בן שטח" ולא "ברוך שמעון בן שטח", כי האדם מצידו הוא אנוכי, וגם מה שמוותר לחבירו יכול להיות שעושה כן מצד אנוכיות כמו במסחר, בלי עבודה על מידותיו כך מצב האדם. ורק בעבודה מסוג כזה, כמו כאן שהיה יכול לקחת את הדבר לעצמו ובכל זאת מוותר, כאן ניכר הדבר שזה בא ממעלתו מצד היותו צלם אלוקים.

אדם צריך לשנן לעצמו את מעלתו שהוא צלם אלוקים, ובזה יתעלה, זה צריך להיות תחילת מחשבות האדם, לדעת את ערך המעלה שיש בו, וכשעובדים ומקריבים מעצמנו, אז משיגים את הצלם אלוקים כי צד הבהמי של האדם לא יכול להגיע לדברים כאלו מבלי עבודה והקרבה. והידיעה בערך מעלתו מסייעת לו בעבודה.

## ספר חובות הלבבות שער ד שער הביטחון פרק ד

ואם יהיה נכרי, יהיה צוותו בא-להיו בעת השתוממותו ויבטח עליו בגרותו, ויעלה על לבו גרות הנפש בעוה"ז, וכי אנשי הארץ כמו גרים בה, כמ"ש הכתוב (ויקרא כה, כג): "וְהָאָרֶץ לֹא תִמְכַּר

אֶל־הַיָּמִים עֲמַדֵי וְשִׁמְרָנֵי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ וְנִתֵּן לִי לַחֵם לְאֹכַל וּבִגְדֵי לְלַבֵּשׁ. וְבֵאֵלֶּה זֶה הוֹשִׁיטוּ לוֹ בְּקִנְיָה, נִכְסֵי אֶצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַתַּחֲלִיל מִפִּיִּסּוֹ בַּדְּבָרִים, לַחֵם, זֶה תוֹרַת דְּכָתִיב (משלי ט, ה) "לִכְנֹס לַחֲמֹוּ בְּלִחְמֵי וְשִׁתּוֹ בְּיַיִן מְסַכְּתֵי", שְׂמֵלָה, זֶה טְלִית, זֶכֶה אָדָם לַתּוֹרָה זֶכֶה לַטְלִית, וְלֹא עוֹד אֲלֵא שֶׁהוּן מְשִׁיאִין אֶת בְּנוֹתֵיהֶם לַכְּהוֹנָה וְהֵיוּ בְּנֵיהֶם כְּהֹנִים גְּדוֹלִים וּמַעֲלִים עוֹלוֹת עַל גְּבֵי הַמְּזוּבָח, ד"א לַחֵם זֶה לַחֵם הַפְּנִים, וְשְׂמֵלָה, אֵלּוּ בְּגָדֵי כְּהוֹנָה, הָרִי בְּמִקְדָּשׁ, אֲבָל בְּגִבּוֹלִים לַחֵם זֶה חֵלָה, וְשְׂמֵלָה זֶה רֵאשִׁית הַגּוֹ, אִמְרוּ אֲלוּלֵי אֲרִיכוֹת פָּנִים שֶׁהָאֲרִיךְ ר' יְהוֹשֻׁעַ עִם עֵקִילֵס הִיָּה חוֹזֵר לְסוּרוֹ, וְקָרָא עֲלָיו טוֹב אֲרֶךְ אַפִּים מִגְּבוּר...".

אחרי שהסביר לו את ערך הסגולות, מיד הבין וקיבל, ובאמת שלא היה זה דחיה אלא מציאות, שכך זכתה רות למלכות.

נאמר (שמות יט, יז) "וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְאת הָאֶל־הַיָּמִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּיָצְבוּ בְּתַחֲתֵית הַהָר".

וחז"ל דורשים שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית, והקב"ה אמר להם אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ולכאורה קשה, הרי את תחילת הפסוק דרשו חז"ל "לְקִרְאת הָאֶל־הַיָּמִים - מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה". ומה השייכות בין תחילת הפסוק לסופו, וכי כך נוהג חתן בכלה שכופה הר כגיגית ואומר אם תקבלו מוטב ואם לאו פה תהא קבורתכם?

ואמנם כפיית ההר היתה חסד של אהבה לקשור אותם לתורה, ועל ידי שידעו ערך המעלה שיש להם כחתן לקראת כלה ממילא היה להם קל יותר לקבל את הדברים, ואדרבה, רצו בקשר אל ה' קשר שלא יפרדו מעליו. [וי"א שידיעה זו היא הכפיה של הר כגיגית].

ככל שהאדם עובד על עצמו מעל הדברים הרגילים שלו, שם מתחילה מעלת הצלם אלוקים של האדם, והידיעה הזו שהוא בר מעלה מצד הצלם אלוקים היא ידיעה שמסייעת לאדם בעבודתו, ועל ידה לא יפריעו לו הקשיים ולא יעמדו למכשול, כמו שהיה בהר סיני שרצו בכפיית הר כגיגית ולא הפריע להם, ובלי הרגש במעלה יהיה קשה אפילו הדבר הכי קטן. וכשיש הכרה במעלה יוכל לעלות בעבודה ולהתקשר אל הקב"ה אפילו בדרגה גבוהה כמו שאמר הגוי "ברוך אלוקי שמעון בן שטח", מכח המעלת צלם אלוקים שמשגיג על ידי עבודתו.

\*\*\*

לעילוי נשמת מִיֶּשֶׁה בֶן תַּמָּרָה וַיִּצְחָק ת.נ.צ.ב.ה.

\*\*\*

**תרומות והקדשות: 052-718-9446**

\*\*\*

**ספרי רבנו על המדף:**

1. "דבר חודש בחודשו" חלק א' ממספר 1 עד מספר 50 בכריכת ספר, 2. "דבר חודש בחודשו" חלק ב' ממספר 51 עד מספר 100 בכריכת ספר, 3. מתן תורה וקבלת תורה, 4. דבר בעתו – חג שבועות, 5. שיעורים בהיסטוריה (מאורעות ימנו). ניתן להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955.

\*\*\*

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מפוקח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלוניס לפלאפון.

\*\*\*

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של רבינו: eeguds@gmail.com

לְצַמְתָּת כִּי לִי הָאֲרָץ כִּי גָרִים וְתוֹשְׁבֵים אִתָּם עֲמַדֵי, וַיִּחַשְׁבּוּ בְּלִבּוֹ, כִּי כָל מִי שִׁישׁ לוֹ קְרוֹבִים בּוֹ, עַד זְמַן מוֹעֵט יוֹשֵׁב נֹכְרִי, בּוֹדֵד, וְלֹא יוֹעִילָהוּ קְרוֹב וְלֹא בֵן וְלֹא יִתְחַבֵּר עִמּוֹ אֶחָד מֵהֶם. וַיִּחַשְׁבּוּ אַחֲרָיִךְ בְּהַסְתַּלְקוֹת כּוֹבֵד מִשָּׂאֵם וְחוֹבוֹתֶם וְצָרְכֵיהֶם מַעֲלִיו, וַיִּחַשְׁבּוּ זֶה טוֹבָה מְטוֹבוֹת הַבוֹרָא עֲלָיו, מִפְּנֵי שָׂאֵם יִהְיֶה רוֹדֵף אַחַר עֵנִינִי הָעוֹלָם וְצָרְכֵיו, תִּהְיֶה יִגִּיעַתּוֹ יוֹתֵר קָלָה עֲלָיו מִבְּלִי אִשָּׁה וּבְנִים וְחִסְרוֹנִים מְנוּחָה לוֹ וְטוֹבָה, וְאִם יִהְיֶה מִבְּקֵשׁ עֵנִינִי אַחֲרֵיתּוֹ, יִהְיֶה לְבוֹ יוֹתֵר רִיק וּפְנוּי בַּעַת הַתְּבוֹדָדוֹתוֹ מִבְּלִי סִפְק.

חובות הלבבות (בשער הבטחון פרק ד') מדבר על מעלת התבודדות מבני אדם שיהיה ליבו פנוי לה', ומביא "ועל כן היו הפרושים בורחים מקרוביהם ומבתיהם אל ההרים, כדי שיפנו לבותם לעבודת אלקים. וכן היו הנביאים בזמן הנבואה יוצאים ממעונותיהם ומתבודדים לחובות הבורא עליהם, כמו שידעת מענין אליהו עם אלישע שנאמר עליו (מלכים א, חט, חט-כא): וַיִּלָּךְ מִשֶּׁם וַיִּמָּצָא אֶת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפַט וְהוּא חָרַשׁ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי צִמְדִים לְפָנָיו וְהוּא בְּשָׁנַיִם הָעֶשְׂרִי וַיַּעֲבֵר אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ אֶדְרֵתּוֹ אֵלָיו. וְכִיוֹן שֶׁרָמַז לוֹ אֵלָיו בְּמַעַט רֵמֵז, הִבִּין אוֹתוֹ וְאָמַר: וַיַּעֲזֹב אֶת הַבָּקָר וַיִּרְצֶץ אַחֲרָיִךְ אֵלָיו וַיִּאֲמַר אֲשֶׁרְךָ נָא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֶלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיִּאֲמַר לוֹ לָךְ שׁוֹב כִּי מָה עֲשִׂיתִי לָךְ... וַיִּשָּׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת צִמְדֵי הַבָּקָר וַיִּזְבַּחְהוּ וַיִּבְכְּלֵי הַבָּקָר בְּשֶׁלֶם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם וַיִּאֲכְלוּ וַיִּקְּמוּ וַיִּלָּךְ אַחֲרָיִךְ אֵלָיו וַיִּשְׁרַתְּהוּ...". המצודות מסביר "כי מה עשיתי לך - כי הנפלאות והנסים מה שעשיתי אזי המה גם לך רצה לומר גם אתה תעשה כמוהם אם תלך אחריי". ואז שחט את הבהמות ובישולם בכלי הבקר, למה דוקא כלי הבקר, מבארים הקדמונים, שמתוך שמחתו הרבה רצה לשרוף את הגשרים שמקשרים אותו לזה. רואים שכשאלוהו הסביר לו את המעלות במה שאמר לו שוב תחזור כי כדאי לו לחזור, וכמו שביארנו, שכדי שיהיה קל יותר לקבל את המעלות צריך להבין את המעלות ואז הניסיון לא קשה כל כך.

חז"ל אומרים (ב"ק ס"ו) כלבים צוחקים אליהו הנביא בא לעיר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר, נבאר את הדברים בפשיטות, יצר החיים אצל כל חי פועל בו לברוח מפני סכנות, כי כך טבע הקב"ה בברואיו את יצר החיים, וזה פועל בכל הבעלי חיים אף שהם גשמיים לגמרי. וכשמגיע אליהו הנביא נוסף להם חיים בהרגשת החיים והוא יכול להרגיש את זה יותר מאשר האדם, ולמה, כי האדם הוא בעל בחירה וכיון שכך נלקחת ממנו הרגשה זו. והרגשה כמו זה מצאנו אף בדומם כמו שאמרו חז"ל ביעקב אבינו שכל האבנים רבו עלי יניח צדיק את ראשו.

ויש מסבירים, שאלוהו הנביא הרג את ארבע מאות נביאי הבעל והכלבים אכלו את זה, (וזה מוסר השכל, שאלישע רואה את המעלה ורץ אחרי אליהו, ואילו הכלבים צוחקים מביאת אליהו הנביא כי שאיפותיהם לקבל עוד נבילות).

הרי, שכאשר יש ידיעה מהדבר זה מיטיב עם היודע, ולכן בעלי החיים שיודעים מהענין הם שמחים ולא האדם, כך, יש לאחד קושי גדול לוותר על דבר, בעוד שלשני זה עונג לוותר, כי הוא יודע שכדאי לוותר ומזה הוא זוכה.

חז"ל אומרים (בראשית רבה ויצא ע"ו) על עקילס הגר שנכנס לר"א, היה קשה לו (דברים י"ח) "עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאֶלְמָנָה וְאֶהָב גֵר לְתֵת לוֹ לַחֵם וְשִׂמְלָה", וכי זה כל מעלת הגר שיתן לו לחם ושמלה, אמר לו וכי קלה היא בעיניך דבר שנתחבט עליו אותו זקן שנאמר (בראשית כח, כ) "וַיִּדָּר יַעֲקֹב נֶדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה